

GENEZA IDEI I EDUKACJA NA RZECZ ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU

JANINA ZBIERSKA

Katedra Ekologii i Ochrony Środowiska, Akademia Rolnicza w Poznaniu

Synopsis. Dla zapewnienia realizacji rozwoju społeczno-gospodarczego w celu trwałego zaspokajania potrzeb ludzi obecnie i w przyszłości konieczne jest wdrożenie zasad zrównoważonego rozwoju, których przestrzeganie zagwarantuje także ochronę środowiska i zasobów przyrody. Koncepcję zrównoważonego rozwoju wypracowano na forum Organizacji Narodów Zjednoczonych, która zorganizowała kilka konferencji międzynarodowych na ten temat, w tym dwa światowe szczyty – w Rio de Janeiro (1992) i Johannesburgu (2002) oraz powołała specjalne programy i agendy do spraw środowiska i rozwoju. Powołano m.in.: specjalny Program Środowiskowy Narodów Zjednoczonych (United Nations Environmental Programme – UNEP) oraz Światową Komisję Środowiska i Rozwoju (WCED), tzw. Komisję Brundtland, która przygotowała dokument "Nasza wspólna przyszłość" (1987). Warunkiem koniecznym do powszechnego i efektywnego wdrożenia zasad zrównoważonego rozwoju we wszystkich działaniach jest upowszechnienie informacji o tych zagadnieniach oraz ich wprowadzenie do edukacji na wszystkich poziomach. Służy temu ogłoszenie przez Dyrektora Generalnego UNESCO - Koichiro Matsuura, Dekady Edukacji dla Zrównoważonego Rozwoju (The United Nations Decade of Education for Sustainable Development) na w latach 2005-2014.

Słowa kluczowe – *key words*: zrównoważony rozwój – *sustainable development*, edukacja – *education*

WSTĘP

Wdrożenie zasad zrównoważonego rozwoju jest podstawowym warunkiem ochrony środowiska i zasobów przyrody oraz realizacji rozwoju społeczno-gospodarczego w celu zapewnienia możliwości trwałego zaspokajania potrzeb ludzi obecnie i w przyszłości. Aby to skutecznie zrealizować niezbędne jest poznanie, zrozumienie i szerokie upowszechnienie wiedzy o zasadach zrównoważonego rozwoju oraz możliwości ich wprowadzania w różnych obszarach życia i działalności człowieka. Można to osiągnąć poprzez znaczne zaktywizowanie i rozwijanie nowych form szeroko rozumianej edukacji, w szczególności poświęconej problematyce zrównoważonego rozwoju. Potwierdzeniem wagi tego zagadnienia jest jego włączenie w obszar zainteresowania i działań Organizacji Narodów Zjednoczonych.

GENEZA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU

Rozwojowi cywilizacyjnemu i postępowi technicznemu w XX wieku towarzyszyło narastające zagrożenie i postępująca degradacja środowiska [Gore 1996, Kozłowski 1991, Mazurski 1998]. Powszechne przekonanie o nieograniczonych możliwościach technicznego rozwoju cywilizacji oraz polityczny podział świata nie pozwalały na upowszechnianie wiedzy o zagrożeniach i problemach środowiskowych. Dopiero na przełomie lat 60. i 70. XX wieku zaczęto zwracać uwagę na pogarszający się stan środowiska przyrodniczego, ograniczone zasoby energetyczne i suro-

wcowe, itp. Rozpoczęto wówczas trudne poszukiwanie nowego ładu społeczno-gospodarczego, który pozwoliłby na złagodzenie lub zażegnanie tych problemów [Kozłowski 2002, Nowicki 1993].

Po raz pierwszy w wymiarze ogólnosiwiatowym zwrócono uwagę na te problemy w 1969 roku, w raporcie Sekretarza Generalnego ONZ Sithu U Thanta pt. „Człowiek i jego środowisko” (The problems of human environment), przedstawionym na forum XXIII Sesji Zgromadzenia Ogólnego ONZ, zawartym w rezolucji nr 2390 Zgromadzenia Ogólnego ONZ.

Specjaliści uznali w tym raporcie stan środowiska za kryzysowy i niebezpieczny dla zdrowia całej ludzkości. Najważniejsze zagadnienia poruszane w tym raporcie to:

- brak powiązania wysoko rozwiniętej techniki i technologii z wymogami środowiska,
- wyniszczenie ziem uprawnych,
- bezplanowy rozwój stref miejskich,
- zmniejszanie się powierzchni wolnych, otwartych terenów,
- znikanie wielu form życia zwierzęcego i roślinnego,
- zatrucie i zanieczyszczanie środowiska.

Biorąc to od uwagę U Thant ogłosił w 1969 roku apel o podjęcie akcji ratowania przyrody i powstrzymania postępującej degradacji środowiska.

Zagadnieniem powiązania rozwoju gospodarczego i środowiska zajmowały się liczne gremia specjalistów międzynarodowych. Do najbardziej znaczących należy Klub Rzymski, powstały w 1968 roku, który zajmował się badaniem i publikowaniem globalnych problemów świata, w tym również związanych z zagrożeniami środowiska [http://pl.wikipedia.org/wiki/Klub_Rzymski]. W pierwszym raporcie pt. „Granice wzrostu” [Meadows D. i D. 1972] opublikowanym w 1972 roku Klub Rzymski przedstawił pesymistyczną prognozę losów ludzkości, wynikającą z głównych problemów o wymiarze globalnym, za jakie uznano:

- przyrost ludzkości,
- wzrost produkcji żywności,
- wzrost uprzemysłowienia,
- wyczerpywanie się zasobów naturalnych,
- zanieczyszczenie środowiska.

Aby uniknąć katastrofy ekologicznej przewidywanej na połowę XXI wieku, eksperci Klubu Rzymskiego postulowali zahamowanie przyrostu naturalnego i zrównoważenie rozwoju gospodarczego.

W tym samym roku (1972) Organizacja Narodów Zjednoczonych zorganizowała I konferencję „Człowiek i środowisko”, na której przyjęto specjalny Program Środowiskowy Narodów Zjednoczonych (United Nations Environmental Programme – UNEP). W 1983 roku powołano Światową Komisję Środowiska i Rozwoju (WCED) Narodów Zjednoczonych, tzw. Komisję Brundtland (od nazwiska przewodniczącej Komisji – Pani Gro Brundtland, Premiera Norwegii). Komisja ta przygotowała dokument „Nasza wspólna przyszłość”, opublikowany w 1987 roku, w którym po raz pierwszy sformułowano pojęcie zrównoważony rozwój (sustainable development) zdefiniowane następująco:

„Zrównoważony rozwój spełnia potrzeby obecnej generacji tak, aby nie przekreślić możliwości spełniania potrzeb przyszłych generacji”.

EWOLUCJA IDEI ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU

Wypracowanie koncepcji i zasad zrównoważonego rozwoju wymagało wielu lat analiz i dyskusji oraz zaangażowania szerokiego kręgu ludzi o różnych specjalnościach. Najważniejsze wydarzenia globalne poświęcone problemom rozwoju i środowiska to:

- II Konferencja ONZ „Środowisko i Rozwój”, w 1992 roku w Rio de Janeiro, zwana Szczytem Ziemi;
- Światowy Szczyt Trwałego Rozwoju (World Summit for Sustainable Development), w 2002 roku w Johannesburgu;

Na Szczycie Ziemi w Rio de Janeiro (1992) sporządzono dokument pt. Deklaracja z Rio de Janeiro dotycząca „Środowiska i Rozwoju”, zawierający 27 zasad, według których powinien być realizowany rozwój społeczno-gospodarczy. Sformułowane zasady tworzą bazę do opracowywania polityki i są podstawą tworzenia Globalnego Planu Działania Agendy 21 [Dokumenty ... 1998]. Agenda 21 z Rio de Janeiro (1992) jest spójnym programem działań w XXI wieku w różnych obszarach, przedstawiającym sposób opracowania i wdrażania programów zrównoważonego rozwoju w skali lokalnej. Przykładowe obszary działań to m. in:

- walka z ubóstwem,
- ochrona i promocja ludzkiego zdrowia,
- włączanie problemów środowiska i rozwoju do procesu podejmowania decyzji,
- zmiany wzorców konsumpcji,
- działania zapobiegające wylesieniu,
- ochrona atmosfery,
- odpowiedzialne biotechnologie,
- promowanie trwałego i zrównoważonego rozwoju rolnictwa i wsi,
- wykorzystanie inicjatywy władz lokalnych w realizowaniu zaleceń Agendy 21,
- zwiększenie roli kobiet w trwałym i zrównoważonym rozwoju,
- zwiększenie roli rolników w procesie trwałego i zrównoważonego rozwoju,
- promowanie nauczania, kształtowania świadomości społecznej i szkolenia w zakresie trwałego i zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska [Dokumenty końcowe Konferencji Narodów Zjednoczonych „Środowisko i Rozwój” 1993].

W wyniku Konferencji w Rio de Janeiro w grudniu 1992 r. powołano do życia komisję Komisję Zrównoważonego Rozwoju (*Commission on Sustainable Development*), która zbiera się na corocznych sesjach poświęconych przeglądowi implementacji postanowień dotyczących zrównoważonego rozwoju [www.un.org/esa/sustdev/csd/csd12/csd12.htm].

W latach 90. poszczególne kraje świata w różnym stopniu i zakresie podejmowały takie działania na rzecz zrównoważonego rozwoju. Po 10 latach od szczytu Ziemi w Rio de Janeiro ONZ zwołała II światową konferencję w Johannesburgu nazwaną Światowym Szczytem Trwałego Rozwoju (2002). Szczyt w Johannesburgu był niewątpliwie największym wydarzeniem na forum ONZ w ostatnich latach. Świadczy o tym nie tylko obecność ponad 60 tysięcy delegatów państw, przedstawicieli organizacji międzynarodowych i pozarządowych, mediów itp., ale również fakt przybycia na Szczyt ponad 100 szefów państw i rządów, wraz z towarzyszącymi przedstawicielami wysokiego szczebla rządowego. Szczyt stał się miejscem obrad nad najważniejszymi problemami ekologicznymi, społecznymi, zdrowotnymi i ekonomicznymi, które będą musiały zostać rozwiązane w najbliższych dekadach.

Na konferencji w Johannesburgu dokonano podsumowania działań podjętych w okresie 10 lat po Szczycie Ziemi w Rio de Janeiro, wskazując na zbyt małe postępy. W Johannesburgu przyjęto dwa strategiczne dokumenty: „Deklaracja z Johannesburga w sprawie zrównoważonego rozwoju” oraz „Plan działań z Johannesburga”, które wyznaczają zasady i kierunki dalszych działań oraz podkreślają konieczność ich rozszerzenia i zintensyfikowania. W Deklaracji potwierdzono zobowiązanie do działania na rzecz zrównoważonego rozwoju, w szczególności budowania humanitarnego, sprawiedliwego i wrażliwego społeczeństwa globalnego, uznając, że wszyscy ludzie mają prawo do godności. Główne kierunki przedsięwzięć określone w Planie działań z Johannesburga to m.in.:

1. Wykorzeniecie ubóstwa;
2. Zmiana niezrównoważonych wzorców konsumpcji i produkcji;
3. Ochrona i zarządzanie bazą zasobów naturalnych dla rozwoju gospodarczo-społecznego;
4. Zrównoważony rozwój w globalizującym się świecie;
5. Zdrowie a zrównoważony rozwój;
6. Zrównoważony rozwój regionów w Afryce, w Ameryce Łacińskiej i na Karaibach, w Azji Zachodniej, w regionie Europejskiej Komisji Gospodarczej;
7. Wzmocnienie instytucjonalnych ram dla zrównoważonego rozwoju (międzynarodowych i krajowych).

Kwestia zrównoważonego rozwoju zajęła także istotne miejsce w Milenijnych celach rozwoju, przyjętych przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych w 2000 r. [www.un.org/millenniumgoals]. Osiem Milenijnych Celów to zobowiązanie społeczności międzynarodowej, w tym Polski, do: redukcji ubóstwa i głodu, zapewnienia równego statusu kobiet i mężczyzn, poprawy stanu zdrowia, poprawy stanu edukacji, walki z AIDS, ochrony środowiska naturalnego a także zbudowania globalnego partnerstwa między narodami na rzecz rozwoju. Zobowiązania dotyczą spełnienia wyznaczonych celów do 2015 roku, zarówno przez kraje rozwijające się, kraje w okresie transformacji, jak i państwa wysoko rozwinięte.

Duże znaczenie idei i zasad zrównoważonego rozwoju uznała także Unia Europejska uwzględniając je w założeniach Strategii Lizbońskiej (2000), wyznaczającej drogę do sukcesu zjednoczonej Europy. Określony w niej cel strategiczny Unii to „stać się najbardziej konkurencyjną i dynamiczną, opartą na wiedzy gospodarką świata, zdolną do zrównoważonego rozwoju gospodarczego, zapewniającego więcej lepszych miejsc pracy oraz większą spójność socjalną”.

Obecnie można znaleźć ogromną różnorodność koncepcji zrównoważonego rozwoju, np.: zrównoważona przedsiębiorczość, zrównoważone wykorzystanie ziemi, zrównoważony rozwój obszarów wiejskich, zrównoważona edukacja.

ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ W POLSCE

Polska zaakceptowała ideę i zasady zrównoważonego rozwoju, wprowadzając ich założenia zarówno w Konstytucji RP (pkt. 1 art. 74: „Władze publiczne prowadzą politykę zapewniającą bezpieczeństwo ekologiczne współczesnemu i przyszłym pokoleniom”), jak i w Ustawie Prawo Ochrony Środowiska (2001), gdzie rozwój zrównoważony zdefiniowano jako: „rozwój społeczno-gospodarczy, w którym następuje proces integrowania działań politycznych, gospodarczych i społecznych, z zachowaniem równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych, w celu zagwarantowania możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb poszczególnych społeczności lub obywateli, zarówno współczesnego pokolenia, jak i przyszłych pokoleń”. Przyjęte zostały następujące główne zasady ekorozwoju:

1. Zasada respektowania ekorozwoju;
2. Zasada integralności środowiska (integralności ekosystemu): „Myśleć globalnie (całościowo, holistycznie), lecz działać lokalnie”;
3. Zasada ekonomizacji (efektywności ekonomicznej i ekologicznej);
4. Zasada prewencji (zapobiegania);
5. Zasada reagowania na istniejące zagrożenia ekologiczne;
6. Zasada partnerstwa (współdziałania) i partycypacji publicznej (społecznej);
7. Zasada regionalizacji;
8. Zasada praworządności;
9. Zasada przestrzegania międzypokoleniowej sprawiedliwości ekologicznej (międzygeneracyjnego egalitaryzmu ekologicznego).

W praktyce istotą zrównoważonego rozwoju jest integracja pięciu łańdów: ekologicznego, społecznego, ekonomicznego, przestrzennego i instytucjonalno-politycznego.

EDUKACJA NA RZECZ ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU

Warunkiem koniecznym do powszechnego i efektywnego wdrożenia zasad zrównoważonego rozwoju we wszystkich działaniach było upowszechnienie informacji o tych zagadnieniach oraz ich wprowadzenie do edukacji na wszystkich poziomach. Podkreślili to już eksperci Klubu Rzymskiego w raporcie pt. „Uczyć się bez granic”, opublikowanym w 1979 r., postulując m.in.:

- rozszerzenie samej kategorii edukacji, która powinna być pojmowana jako całościowy proces wzbogacania osoby ludzkiej;
- nauczanie tradycyjne zastąpić nauczaniem – uczeniem się innowacyjnym, którego konstytutywnymi cechami stałyby się: antycypacja i partycypacja.

W tym dokumencie pojawiło się kilka nowych terminów, jak: „edukacja dorosłych”, „edukacja ciągła”, „świadomość edukacyjna”, „edukacja permanentna”.

Zadania edukacyjne zapisane zostały również w Strategii Lizbońskiej (2000), jako „Inwestowanie w zasoby ludzkie”, poprzez:

- zwiększenie nakładów w dziedzinie inwestycji w zasoby ludzkie;
- przekształcanie szkół i ośrodków szkoleniowych w nowoczesne, ogólnodostępne centra edukacyjne o wielofunkcyjnym charakterze;
- wprowadzenie europejskiego certyfikatu potwierdzającego posiadanie podstawowych umiejętności informatycznych;
- zwiększenie mobilności studentów i nauczycieli;
- rozwój kształcenia ustawicznego.

Dokonując na konferencji w Johannesburgu podsumowania działań edukacyjnych podjętych w okresie 10 lat po Szczycie Ziemi w Rio de Janeiro, wskazano na efekty mniejsze od spodziewanych. Mimo przyjęcia w 1992 roku przez wszystkie państwa - strony w Globalnym Planie Działania Agenda 21, zobowiązania do „Promowania nauczania, kształtowania świadomości i szkolenia w zakresie zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska”, niewystarczające okazały się działania w dziedzinie edukacji i podnoszenia stanu społecznej świadomości. Program takich działań został w 2002 roku zaproponowany na forum Organizacji Narodów Zjednoczonych i powierzony do koordynowania komitetowi UNESCO, który w imieniu ONZ ogłosił wielką mobilizację w dziedzinie edukacji. Celem takiej edukacji ma być ułatwienie ludziom zdobycia wiedzy i umiejętności łączenia w działaniach zagadnień rozwoju i środowiska oraz promocja odpowiednich wartości w życiu. Kilka miesięcy po szczycie w Johannesburgu, w grudniu 2002 r., na forum Generalnego Zgromadzenia Narodów Zjednoczonych, Dyrektor Generalny UNESCO - Koichiro Matsuura, ogłosił okres 10 lat (2005-2014) Dekadą Edukacji dla Zrównoważonego Rozwoju (The United Nations Decade of Education for Sustainable Development). Celem Dekady jest wspieranie dążeń promujących zrównoważony rozwój społeczny, gospodarczy i ekologiczny. Stanowi ona również okazję do dokonania postępu w zakresie rozwoju człowieka oraz poprawy jakości kształcenia, w celu uczynienia z niego kluczowego czynnika przemian. Ideą Edukacji na rzecz Zrównoważonego Rozwoju jest dążenie do osiągnięcia równowagi pomiędzy społecznym i ekonomicznym dobrem oraz kulturą, tradycją i ochroną zasobów naturalnych Ziemi. Edukacja na rzecz Zrównoważonego Rozwoju podkreśla potrzebę respektowania godności ludzkiej, poszanowania różnorodności, ochrony środowiska naturalnego i zasobów naszej planety [http://www.unic.un.org.pl/edukacja_rozwoj/].

Komitet UNESCO określił 10 zakresów działań priorytetowych dla Dekady Edukacji na rzecz Zrównoważonego Rozwoju. Są nimi: przeciwdziałanie ubóstwu, równość płci, zasoby naturalne, promocja zdrowia, przemiany terenów wiejskich, prawa człowieka, pokój, zrozumienie międzynarodowe, językowa różnorodność kulturowa, potencjał technologii informacyjnych i komunikacyjnych [www.bcca.org/ief/desd.html]. W ramach realizacji założeń Dekady UNESCO wydało publikację pt.: „Education for Sustainable Development” oraz przygotowało stronę internetową poświęconą zadaniom związanym z realizacją założeń Dekady Edukacji dla Zrównoważonego Rozwoju [www.unesco/education/desd].

Sedno edukacji dla zrównoważonego rozwoju zostało określone następująco:

„To wyzwanie dla każdego z nas, dla instytucji i całych społeczeństw – by na życie patrzeć z perspektywy jutra, jako dnia, który będzie należał do nas wszystkich ... albo w ogóle nie będzie należał”.

Ma to być edukacja: interdyscyplinarna i holistyczna, wsparta wartościami, rozwijająca krytyczne myślenie, skierowana na rozwiązywanie problemów, operująca różnorodnymi metodami, odpowiadająca na wyzwania lokalne.

Odpowiadając na inicjatywę UNESCO Klub Rzymski zorganizował w 2005 roku w Virginii specjalną konferencję pt. „Młodzież: wyzwania i obietnice lepszej przyszłości – dialog między-pokoleniowy”. W tym samym roku w Wilnie odbyło się spotkanie przedstawicieli wysokiego szczebla Ministerstw ds. Środowiska oraz Edukacji krajów Unii Europejskiej, na której przyjęto strategię EKG ONZ, dotyczącą edukacji dla zrównoważonego rozwoju. Określono w niej następujące zdania:

1. Zapewnić, że polityka, ramy wykonawcze i odpowiednie regulacje wspierają promocję edukacji dla zrównoważonego rozwoju (EZR);
2. Promować zrównoważony rozwój poprzez formalną, nieformalną i mimowolną edukację;
3. Rozwijać kompetencje w ramach sektora edukacji w celu zaangażowania w EZR;
4. Zapewnić dostępność odpowiednich narzędzi i materiałów do EZR;
5. Promować badania i rozwój EZR.

W Polsce zagadnienie to wprowadzono do Ustawy o systemie oświaty z dnia 7 września 1991 r. (Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572, ze zm.): „Art. 1. System oświaty zapewnia w szczególności: pkt. 11) upowszechnianie wśród dzieci i młodzieży wiedzy o zasadach zrównoważonego rozwoju oraz kształtowanie postaw sprzyjających jego wdrażaniu w skali lokalnej, krajowej i globalnej”. Opracowano również w Ministerstwie Środowiska Narodową Strategię Edukacji Ekologicznej – Przez Edukację do Zrównoważonego Rozwoju (2001), w której określono następujące cele:

1. Kształtowanie pełnej świadomości i budzenie zainteresowania społeczeństwa wzajemnie powiązanymi kwestiami ekologicznymi, społecznymi, politycznymi i ekonomicznymi;
2. Umożliwienie każdemu człowiekowi zdobywania wiedzy i umiejętności niezbędnych do poprawy stanu środowiska;
3. Tworzenie nowych wzorców zachowań, kształtowanie postaw, wartości i przekonań jednostek, grup i społeczeństw, uwzględniających troskę o jakość środowiska.

Edukacja ekologiczna jest jednym z podstawowych warunków realizacji Polityki Ekologicznej Państwa, jest także podstawowym warunkiem zmiany konsumpcyjnego modelu społeczeństwa. Dużą rangę nadano edukacji również w nowej Strategii Rozwoju Edukacji na lata 2007-2013 [http://www.nauka.gov.pl/mein/_gAllery/16/18/16188/strategia_2007_2013.pdf].

PIŚMIENNICTWO

1. Dokumenty końcowe Konferencji Narodów Zjednoczonych „Środowisko i Rozwój”, Rio de Janeiro, 3-14 czerwca 1992. Wyd. IOŚ, Warszawa.1998.
2. Gore, Al. 1996. Ziemia na krawędzi. Człowiek a ekologia. Wyd. ETHOS, Warszawa.
3. http://www.nauka.gov.pl/mein/_gAllery/16/18/16188/strategia_2007_2013.pdf.
4. <http://www.unesco/education/desd>
5. http://pl.wikipedia.org/wiki/Klub_Rzymski
6. <http://www.un.org/esa/sustdev/csd/csd12/csd12.htm>
7. <http://www.un.org/esa/sustdev/csd/csd12/csd12.htm>
8. <http://www.un.org/millenniumgoals/>
9. Kozłowski, S. 1991. Gospodarka a środowisko przyrodnicze. Wyd. naukowe PWN, Warszawa.
10. Kozłowski, S. 2002. Ekorozwój – Wyzwanie XXI wieku. Wyd. naukowe PWN, Warszawa.
11. Mazurski, K. R. 1998. Podstawy sozologii. SUDETY, Oficyna Wyd. Oddz. Wrocławskiego PTPK.
12. Nowicki, M. 1993. Strategia ekorozwoju Polski. Agencja Rekl.-Wyd. A. Grzegorzczak, Warszawa.
13. Meadows, D., Meadows, D. 1972. Granice wzrostu. I raport Klubu Rzymskiego.
14. Mesarovic, M., Pestel, E. 1974. Ludzkość w punkcie zwrotnym. II raport Klubu Rzymskiego.

J. ZBIERSKA

ORIGIN OF IDEA AND EDUCATION FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT**Summary**

The initiating of sustainable development is necessary for assurance of realization of socio-economic development in aim of durable satisfying of people needs at present and in necessary future. Warning of sustainable development rules will guarantee of environmental protection and supplies of nature resources. Conception of sustainable development was worked out on forum of the United Nations Organization which organized some international conference onto this subject – in Rio de Janeiro (1992) and Johannesburg (2002). Special programmes and agendas to matters of the environment and development was appointed. It was appointed among others: special United Nations Environmental Programme (UNEP) as well as World Committee of Environments and Development (WCED), so-called Brundtland Committee, which prepared document "Our common future" (1987). Popularizing of information about sustainable development, as well as introduction of them to education on everybody levels is necessary to general and effective initiating of rules of sustainable development in everybody. It serves this notice through Manager General UNESCO – Koichiro Matsuura, The Decade of Education for Sustainable Development (The United Nations Decade of Education for Sustainable Development) on in years 2005-2014.

Prof. dr hab. Janina Zbierska

Katedra Ekologii i Ochrony Środowiska
Akademia Rolnicza im. Augusta Cieszkowskiego w Poznaniu
60-649 Poznań, ul. Piątkowska 94C
jzbier@au.poznan.pl